

KULTUURIELU

◆ TÄHISEID JA TAHKE ◆

Jõuline ja kõitev loomenatuur

See oli rõõmustav aeg seitsmekümne aastate esipool, kui nad, viis noort ja tublit meest, üksteise järel eesti nõukogude muusikasse tulid. Raimo Kangro, Mati Kuulberg, Arne Männik, Alo Põldmäe, Lepo Sumera. Siin on nad tähestiku järjekorras. Ja kas saabki neid tänaseks endast üha rohkem rääkima pannud omanäolisi heliloojaid mingisse paremusritta asetada. Mille põhjal võrreldagi ühe või teise senise töö tulemusrikkust? Kas aluseks võtta loomingu-tegevuse intensiivsus, teoste arv, nende mahukus ja esituskoosseisud või ettekannete rohkus, võidetud preemiad, kriitikute tähelepanu? Kõigil on juba praegu seljataga märkimisväärseid kordaminekuid, mille esimeseks eeltingimuseks on olnud kahtlemata nõudlikkus enese vastu ja loomingu sisukus.

Heidame pilgu Raimo Kangro muusikale. Tema puhul saab öelda — kõige noorem ooperiautor kogu Nõukogude Eesti muusikaloos. Kui valmis täismõduline Boccaccio-ooper «Imelugu», oli selle autor alles 23-aastane Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilane. R. Kangro tunnustuseks peab lisama, et RAT «Vanemuises» «Imeloo» mängimise aegadel oli alati täissaal.

Raimo Kangro on alustanud oma tõsist muusikuteed Tartust. Ja oma esimese lavateose andiski ta vaadata kodulinna publikule — olid ju ta enda noorpõlve teatrielamused «Vanemuisega» seotud olnud. Epp Kaidu käe all valminud lavastus esietendus 1974. aasta suvel. Koos libretist Kulno Süvalepaga muusikatükiks tehtud «Dekameroni» kolmanda päeva esimese novelli oli hea materjal lavastajale ja ka tore vaatamäng kuulajale, samas aga kogu meie ooperis päris uudne oma heliteostuselt ja ülesehituselt.

Tänase pilguga Raimo Kangro loomingu te vaadatakse näeme aga juba «Imeloo» üht heliloojale iseloomulikkust väärt-

omadust — aktiivset kontakti-otsimist kuulajaga, mis kohe esimesel katsel päris märki tabas. R. Kangro järgmised teosed on taas tõestanud, et kuulajat köidab tema tänapäevaste rütmide ja liikumise hoog, väljenduse kirglikkus ja impulsiivsus, mille tagant aimab aga alati vormilooikat, ning teostus on professionaalselt meisterlik. Kui me oleme tuttavad veel helilooja mitmete oopustega lastele (ka heliplaadil «Teeme muusikat»), märkame seal lisaks sidemeotsimisele ka usaldust, usaldust laste kui esitajate (ja kuulajate) võimete vastu. NSV Liidu Riikliku Akadeemilise Suure Teatri peanäitejuht, Lenini preemia laureaat Boriss Pokrovski ütleb oma raamatus «Mõtisklusi ooperist» muu hulgas järgmist: «Lavastaja peatähelepanu olgu pööratud inimesele. Tuleb mõelda inimestest ooperis, mitte abstraktselt teosest... ja peame hästi tundma ka loojat inimesena, isiksuse ja ühiskonnaliikmena...». Mulle tundub, et Raimo Kangro on oma uut teost kirjutades just niisuguse lavastaja rollis, ka arvestab ta oma uue teose etteandjana juba konkreetset interpreeti või kollektiivi.

Seda põnevam on praegu oodata R. Kangro uusi lavateoseid. Just nimelt teoseid, sest noorel heliloojal oli olude sunnil korraga töös kaks õhtut täitvat ooperit. Käia ühe ooperi proovidel Tartus ja suuta samal ajal lõpetada teine, eelmisest täiesti erinev ooperiteos RAT «Estonial», eks nõudnud see heliloojal pingast vaimset ümberkehtumist. Niistiis on «Vanemuisel» käsil R. Kangrol koostöös Andres Valkoneniga valminud rock-ooper «Põhjaneitsi», mille libreto kirjutasid läti kirjaniku Karlis Skalbe samanimelise muinasjutu motiividel Andres Jaaksoo ja Leelo Tungal. «Põhjaneitsi» lavastab Ülo Viilmaa, dirigent on Endel Nõgene, koormeister Tiit Otsus, kunstnik Tõnu Virve, peasa-

PILK RAIMO KANGRO LOOMINGUTELE

des on Silvi Vrait, Vello Toomemets, Tõnu Kilgas. Koos «Vanemuise» koori ja orkestriga on ooperi ettekandmisel suur osa ka ansambli «Fix». Lavastaja ja esitajate senise tööga on helilooja päris rahul ja esietendust on oodata oktoobrikuul.

Juulikuul käis Raimo Kangro «Estonia» teatrile tutvustamas oma ooperi «Ohver» klaviiri, septembri lõpuks peab teatrile üle andma aga kogu teose partituuri. See viies pildis, proloogi ja epiloogia teos põhineb Aleksei Tolstoi jutustusel «Siug». Libreto autor on taas Kulno Süvalep ning selles on kasutatud ka Sergei Jesseni ja Leelo Tungla luulet. Lavastama hakkab Arne Mikk, muusikaline juht on Eri Klas. «Ohver» tuleb meie vabariigi esindusteatriis vaatajate ette juba sel hooajal.

Ooperijutu kõrvale pole mähtunud veel sõnagi Raimo Kangro muust loomingu, mis ometi on üsna kaalukas. Alustaksime põgusalt ülevaadet olümpiaregatiist Tallinnas, kus Piritall kōlanud regatisignaal ja tulesüütamissignaal olid Raimo Kangro loodud, nagu ka kammerkoori «Ellerhein» esitatud regatikantaat «Uksed lahti!», mida oli varem lauldud ka Moskvas viimase NSVL Heliloojate Liidu kongressi aegsel kontserdil ning peaproovina Balti regatil.

Suur menu on saanud tema Kontserti kahele klaverile ja kammerorkestrile, mille innukamaid tutvustajaid on olnud

Läti NSV Riikliku Filharmoonia klaveriduo Nora Novika — Raffi Haradžanjan. See teos on kōlanud Minskis, Jerevanis, Vilniuses, Kaunases ja Riias, olnud Leedu, Läti ja Armeenia NSV kammerorkestrite repertuaaris, sügisel on oodata ettekannet Jaroslavl kammerorkestriga Moskvas. Edukas on olnud ka «Muusika kahele klaverile».

Ka tunnustusi on tulnud mitmeid, alates 1975. aastal preemiast kantaadi «Au võitjaile» eest fašismi üle saavutatud võidu 30. aastapäevale pühendatud muusikateoste konkursil. 1978. aastal pälvis R. Kangro Eesti NSV muusikalase aastapreemia Viulikontertsi ning oratooriumi «Credo» eest.

Noore helilooja loomingu lejab üha enam kōlapinda. Mis praegu veel käsil, lisaks proovidele teatris? Just sai valmis nukundidendimuusika, Nuku-teatri tellimusestena on töös koos abikaasa poetest Leelo Tunglaga nukumuusikal «Saabastega kass». Ja Klaverisonaant nr. 4 Rein Rannapile.

Märkimata ei saa jätta ka kommunist Raimo Kangro aktiivset ühiskondlikku tegevust. Ta on tegutsenud Eesti NSV Heliloojate Liidu loomingu-lise konsultandina ja propagandakomisjoni esimehena, teda on juba teist kōosseisu valitud Tallinna linnanõukogu saadikuks.